

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84074,Cichowski-Roman-Dominik.html>
2022-09-30, 22:22

Cichowski Roman Dominik

CICHOWSKI Roman Dominik Kajetan (4 VIII 1818, Gołoszyce lub Usarzów, Sandomierskie – 20 IX 1889 Linów, tamże), konstruktor narzędzi rolniczych. Syn Piotra, ziemianina, rotmistrza Wielkiej Armii francuskiej 1811–14, oraz Róży (Rozalii) z Chomętowskich.

Za patriotyczną działalność konspiracyjną w gimnazjum został w 1838 skazany na przymusowe osiedlenie w Jałutorowsku (Jałutogorsku) we wsch. Syberii. Uczył się tam m.in. francuskiego, włoskiego, matematyki, mechaniki, balistyki, w potrzebie zarabiając jako nauczyciel. Po powrocie z zesłania (najpóźniej wiosną 1844) osiadł w 1846 w Linowie, gdzie od 1847 gromadził wszelkiego rodzaju pługi, zarówno renomowane (tzw. szkockie, hohenheimskie, angielskie, grignońskie), jak pospolite, wyrabiane przez wiejskich kowali. Wypróbowywał je w polu oraz w laboratorium na rozmaitych glebach, prowadził też odpowiednie obliczenia matematyczne, dochodząc do wniosku, że ukształtowana zgodnie z założeniami teoretycznymi (wygięta śrubowo) odkładnica nie spełnia zadania, gdyż wierzchnia warstwa oranego gruntu jest niejednolita, ulegając licznym zmianom, warunkowanym głównie stopniem wilgotności. Wyniki tych badań podsumował w artykule *O zasadzie do budowy pługów, a raczej do formowania powierzchni lemieszki i odkładnic* („Gazeta Przemysłowa i Rolnicza” 1856). Na podstawie nabytej wiedzy podjął próbę skonstruowania pługa uniwersalnego o zunifikowanych częściach, nadającego się do orania gruntów o rozmaitym układzie fizycznym gleby. Jego prototyp stworzył w 1858, zamieszczając opis w „Gazecie Rolniczej”. Po wprowadzeniu ulepszeń pojechał zaprezentować swój pług w Wielkiej Brytanii, m.in. znakomitemu konstruktorowi i wytwórcy narzędzi rolniczych J. Howardowi w Belfaście. 31 X tego roku uzyskał patent brytyjski (nr 2484) na ulepszenia konstrukcji pługów (6 XI 1862 także francuski). Choć jego pług wykazywał istotne

zalety, m.in. wymagał mniejszej niż inne siły pociągowej, C. nadal go ulepszał (m.in. prowadząc doświadczenia na modelach).

W 1860 uruchomił w Linowie niewielką wytwórnię urządzeń rolniczych. Swoje pługi, także na sprzedaż, zaprezentował na wystawie powszechnej w Londynie (1862), na której został nagrodzony medalem. Później wyróżniano go medalami i nagrodami także na wystawach rolniczych w Paryżu i Brukseli. C. opracował również pługi wieloskibowe, brony „klawiszowe” (stanowiące skrzyżowanie sprężynówki z broną żelazną), obsypniki do ziemniaków oraz sadzarkę własnej konstrukcji. Narzędzia te eksponował na wystawie przemysłowo-rolniczej w Warszawie (1870), uzyskując złoty medal za pługi i sadzarkę. Rok później opublikował *Opis pługów i narzędzi rolniczych wedle własnego pomysłu wykonanych wraz ze sposobem ich użycia* (Warszawa 1871). Pług C. upowszechnił się szybko w całej środkowej Europie, aż po Dniepr. Jego twórca nie odniósł wszakże sukcesu handlowego, gdyż nie respektowano jego praw patentowych (inni wytwórcy produkowali podróbki jego narzędzi). C. uzyskał też 14 VII 1871 we Francji patent na miech hutniczy podwójnego działania, był także współautorem patentu francuskiego na automat klozetowy (1864).

Należał do przywódców powstania styczniowego 1863–64 na Ziemi Sandomierskiej, sprowadzał broń z zagranicy, w imieniu stronnictwa białych uczestniczył w pertraktacjach z M. Langiewiczem w Słupi (II 1863).

SPPT (J. Bartyś).

Encyklopedia powszechna S. Orgelbranda, t. 3, Warszawa 1898; *Wielka encyklopedia powszechna ilustrowana*, t. 11, Warszawa 1893; Wikipedia; *International Exhibition: The Official Catalogue of Industrial Department*, London 1862, s. 48, 133; *International Exhibition: Reports by the Juries on the Subjects in the Thirty-Six Classes Into which the Exhibition was Divided*, London 1863, IX:14; B. Orłowski: *Polacy na londyńskich wystawach powszechnych 1851 i 1862 r.*, KHNiT

1987, nr 2; tegoż: *Brytyjskie patenty Polaków w okresie Wielkiej Emigracji (1832–70)*, KHNiT 1989, nr 3; „Kłosa” 1872, nr 383; „Raporty Instytutu Historii Architektury, Sztuki i Techniki Politechniki Wrocławskiej”, Seria Sprawozdania, nr 114 (S. Januszewski); informacje prawnika, p. Krzysztofa Cichowskiego.

Bolesław Orłowski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)